

География

VIII сынын

Тақырыбы:

Көлдер.

Муфтахова Анаргул Ка
йрбекқызы

Сабақтың мақсаты :

Білімділік жағынан :

Оқушыларға көлдердің және олардың пайда болу ерекшеліктерімен , маңыздылығы жайлы білім беру.

Тәрбиелік жағынан :

Көлдердің құрылым ерекшеліктеріне тоқталу барысында басты мақсат экологиялық тәрбие екенін ескеру .

Дамытушылығы :

Оқушыларға Қазақстан көлдерін кескін картаға түсірте отырып , құрылыстық ерекшеліктері жайлы білімдерін дамыту .

Сабақтың түрі :

Жаңа сабақты меңгерту

Оқыту әдісі :

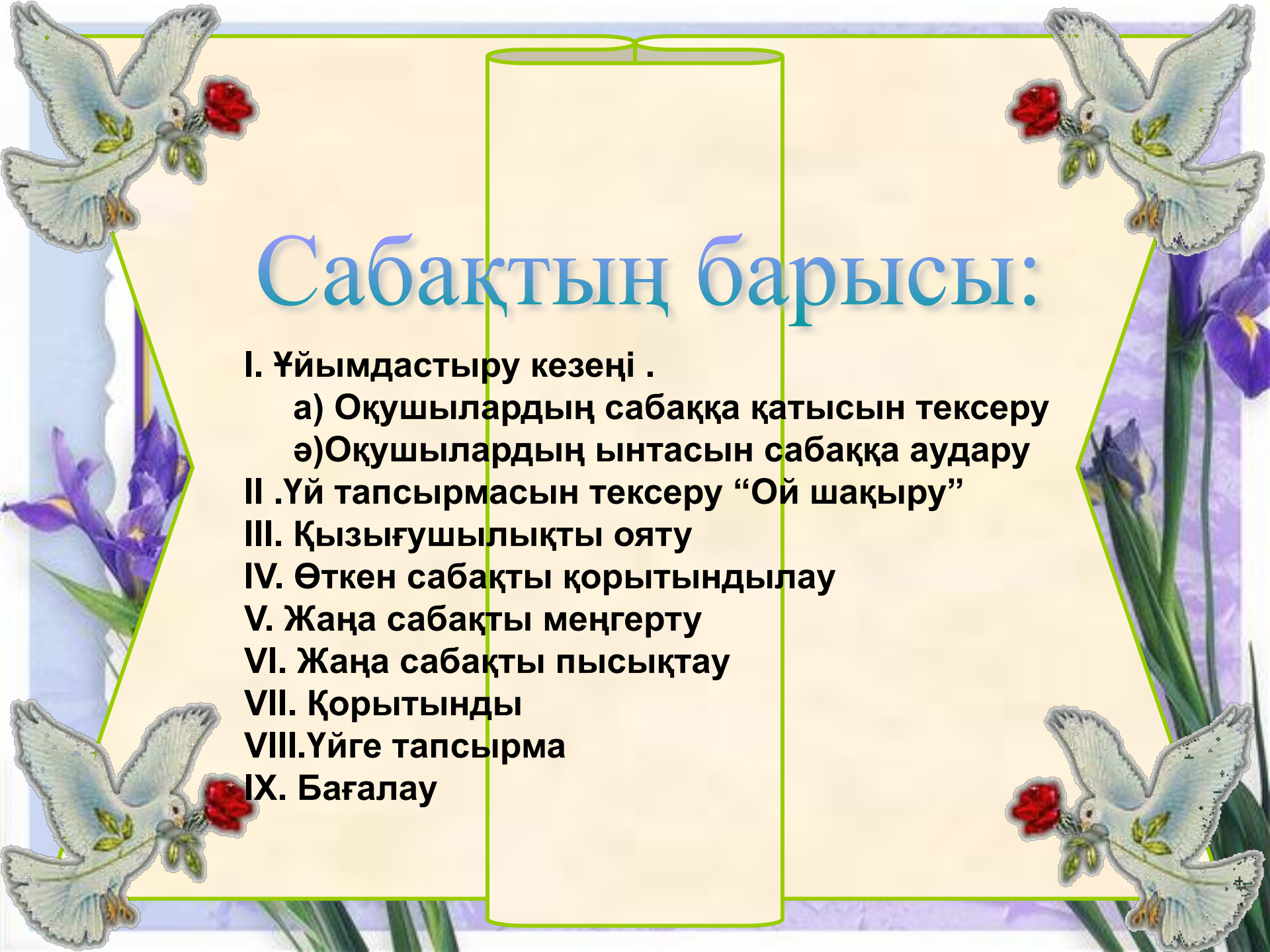
**Деңгейлеп – саралау технологиясы ,
сұрақ – жауап , топтастыру , тест , инсерт әдісі**

Сабақтың көрнекілігі :

**Көрсету материалдары : мультимедиа ,
Қазақстанның физикалық картасы
Тарату материалдары : тест қағазы , жауап парағы**

*Оқу процесін
ұйымдастыру әдістері :*

Фронтальды , жеке , топтық , оқушы – мұғалім



Сабақтың барысы:

I. Ұйымдастыру кезеңі .

а) Оқушылардың сабаққа қатысын тексеру

ә) Оқушылардың ынтасын сабаққа аудару

II .Үй тапсырмасын тексеру “Ой шақыру”

III. Қызығушылықты ояту

IV. Өткен сабақты қорытындылау

V. Жаңа сабақты меңгерту

VI. Жаңа сабақты пысықтау

VII. Қорытынды

VIII.Үйге тапсырма

IX. Бағалау



Өткен тақырыпты еске түсіру

1. Өзен бастауы дегеніміз не ?

2. Өзен аңғары дегеніміз не ?

3. Қазақстан өзендері неше алаптарға жатады ?



4. Қазақстанда ұзындығы 1000 км-ден асатын неше өзен бар? Оларды ата .

5. Өзен саласы дегеніміз не ?

6. Өзен сағасы дегеніміз не ?

III. Қызығушылықты ояту

Арал
тобы

ТОПҚА
БӨЛҮ

Балқаш
тобы



Каспий
тобы



The background is a vibrant yellow-green with a subtle pattern of light rays. Large white daisies with yellow centers are positioned in the corners. A white ribbon with gold-colored circular patterns winds around the central text area. Five white doves, each carrying an olive branch, are depicted in flight around the text.

Жаңа сабақтың жоспары :

- 1. Көлдерге жалпы шолу**
- 2. Каспий теңізі**
- 3. Арал теңізі**
- 4. Балқаш көлі**

1. Көлдер

Қазақстанның кең – байтақ аумағында ірілі - ұсақты 48 мыңнан астам көлдер бар . Жер бетіндегі суға толған табиғи ойыстарды көл деп атайды . Көлдің теңізден айырмашылығы оның мұхитпен тікелей байланысының жоқтығы. Көлдер тауда да жазықтада кездесе береді. Табиғатта ауданы бірнеше метр ғана болатын кішкентай көлдерде кездеседі. Көлдер тереңдігі жағынан да әр түрлі болады.

Қазақстан көлдерінің ішіндегі ең ірілері:

Каспий, Арал, және Балқаш.

- Каспий – Еуропа мен Азия аралығында орналасқан жер шарындағы ең үлкен тұйық көл. Жалпы ауданы - 376 мың км² Оның беті теңіз деңгейінен 28 төмен жатыр . Ол солтүстікпен оңтүстікке қарай 1000 км қашықтыққа созылып жатыр. Біздің елімізге бұл көлдің солтүстік-шығыс бөлігі ғана кіреді. Оның ең терең жері 1025 метрден асады. Каспий теңізі балыққа бай , итбалықта кездеседі. Ең бағалы балықтарға - бекіре тұқымдастары жатады . Сонымен қатар , каспий мұнай мен газға бай.



Картасы

И Р А Н

СВЯТЫЕ ИСТОЧНИКИ
РОССИИ www.svyato.info



Картасы



Каспий көлінің көріністері

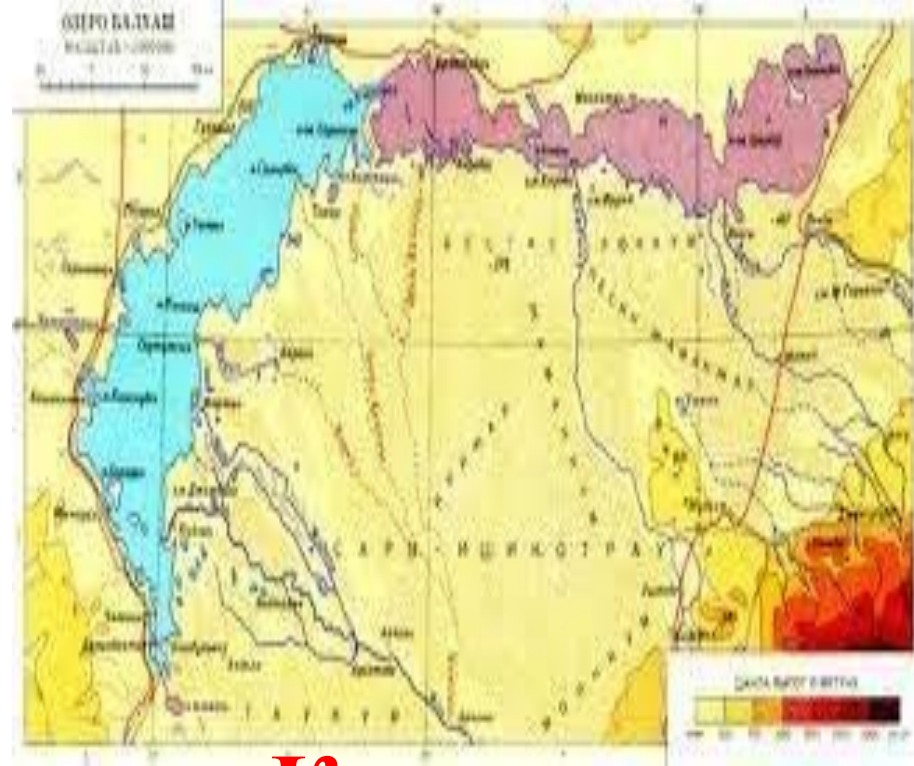
- Арал аумағы жөнінен екінші орын, ал дүние жүзінде 4 орын алады. 1961 жылға Арал теңізі мұхит деңгейінен 53 м биіктікте жатқан. Ауданы 66 мың км², суының көлемі 1064 км³, орташа тереңдігі 16,1 м болатын. Ұзындығы 428 км, ені 235 км еді. 2002 ж теңіз деңгейі 20 м-ге төмендеді. Өйткені теңізге құятын басты өзендер – Сырдария 1974 жылдан және Әмудария 1982 жылдан мүлдем сарқылды. Сырдария мен Әмудария өзендерінің суы жер суаруға көп жұмсалуына байланысты Арал теңізі тартылып бара жатыр. Оның жағасы 100-200 км дейін шегініп босаған жерлерін тұз бен құм басуда.



Арал теңізі



Қазақстанда көлемі жағынан үшінші орында – Балқаш көлі. Бұл көлдің басты ерекшелігі – оның батыс бөлігінің суы тұщы, шығыс бөлігінің су ащы . Көлдің ауданы құбылмалы 17 – 22 мың км² , ұзындығы 614 км , енді жері 74 км , жағасының ұзындығы 2383 км. Суының көлемі 100-110 км³ , орташа тереңдігі 6 м .ең терең жері – 26м



Картасы



Балқаш көлінің көріністері

ОШРО БАЛВАМ

Масштаб 1:1000000



КАКА БАШО БИТТІС
Картасы

2. Көл қазан шұңқыры қайдан пайда болады?

Жер шарындағы көлдер тау жасалу үрдісінен пайда болған. Мұндай көлдер тектоникалық көлдерге жатады. (Байкал, Ыстықкөл, Зайсан)



Байкал



Ыстықкөл



Зайсан

Кейбір жағдайда тау опырылып, өзен аңғарын бөгеп тастағанда бөген көлдері пайда болады.(Сарез, Үлкен Алматы)



Сарез



Үлкен Алматы

- Кейбір көлдер сөнген жанартаулардың кратерінде пайда болады. Оларды жанартаулық көлдер деп атайды. Мұндай көлдер Камчаткада, Ява аралдарында бар.



Жанартаулық көлдер

3. Ағынды және ағынсыз көлдер.

Көлден өзен ағып шықса **ағынды көл** болады. Оның қасиеті суы тұщы болады.

Өзен ағып шықпайтын өзендер **ағынсыз көлге** жатады. Олардың суында тұз мөлшері көп болады.

4. Көлдердің шаруашылықтағы маңызы.

Көлдердің шаруашылықтағы маңызы үлкен.

Олардың ең бірінші байлығы – тұщы суы.

Көл суын адам ауыз су ретінде, мал суаруға, егін егуге, түрлі өндіріске жұмсайды. Көлдер

кеме қатынасы үшін маңызды. Мысалы,

Каспий көлі арқылы Қазақстан, Ресей,

Әзірбайжан, Түркіменстан, Иран

мемлекеттерімен байланысып тұрады.



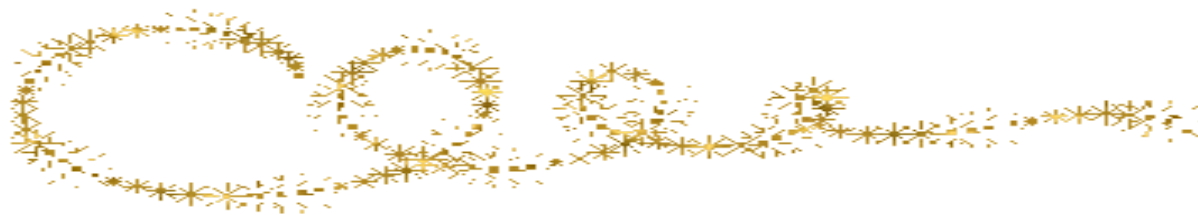
Каспий көлі арқылы Қазақстан,
Ресей, Әзірбайжан, Түркіменстан,
Иран мемлекеттерімен байланысып
тұрады

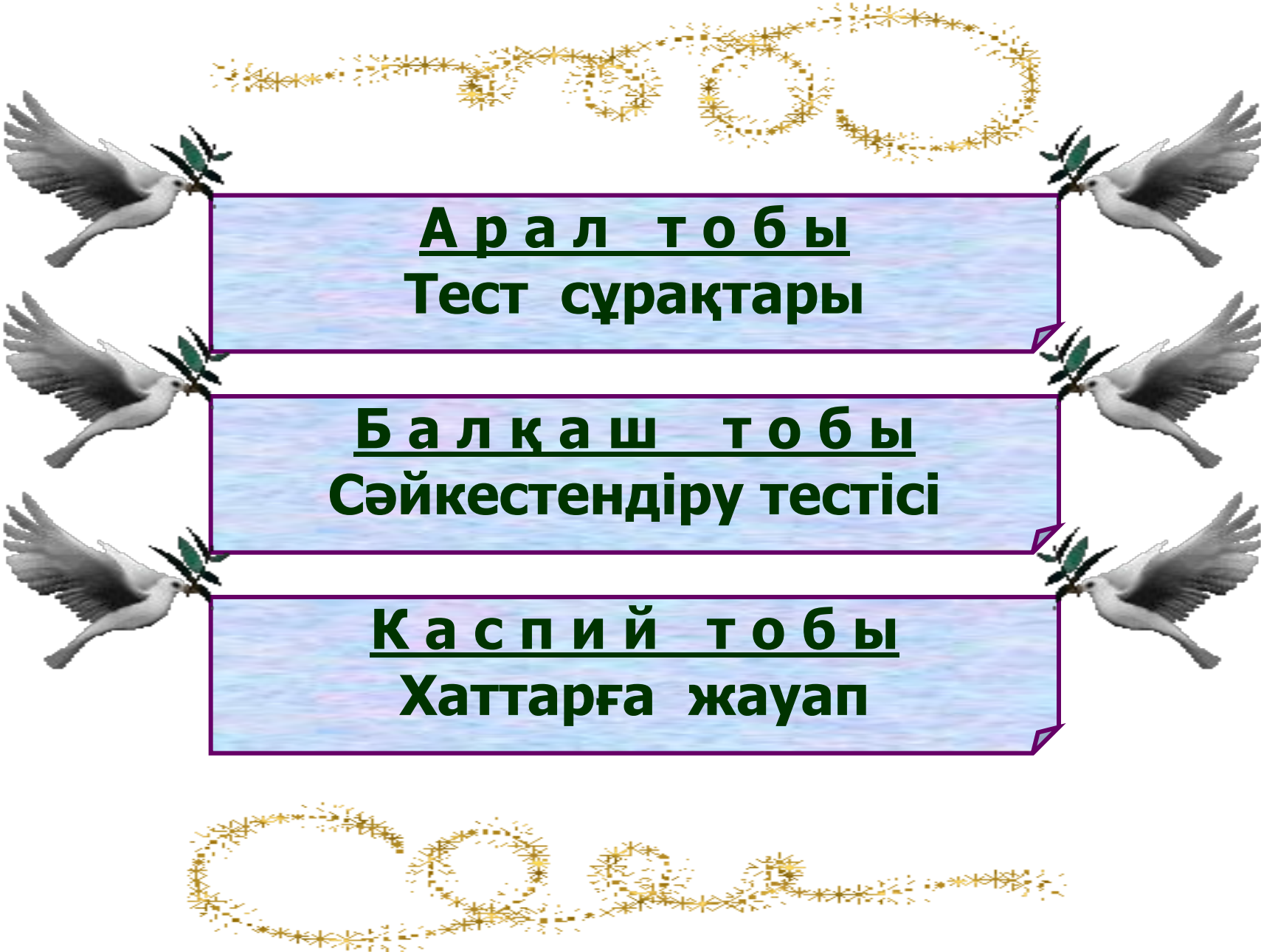


Жаңа сабақты пысықтау



***“Тек сәттілік , қатысыңдар сайысқа
Мықты болсын , қабырғаңмен қайыспа
Оқу керек , білім керек қашанда
Ол болмаса сайыс деген сайыспа” .***





Арал тобы
Тест сұрақтары

Балқаш тобы
Сәйкестендіру тестісі

Каспий тобы
Хаттарға жауап

Балқаш тобы
Жайық

Ертіс

Каспий теңізі

1978 жыл

Балқаш



Қазақстан аумағындағы ең ұзын және ең суы мол өзен .

Дүние жүзіндегі ауданы жөнінен ең ірі тұйық көл .

Каспий теңізі алабының өзендерінің бірі.

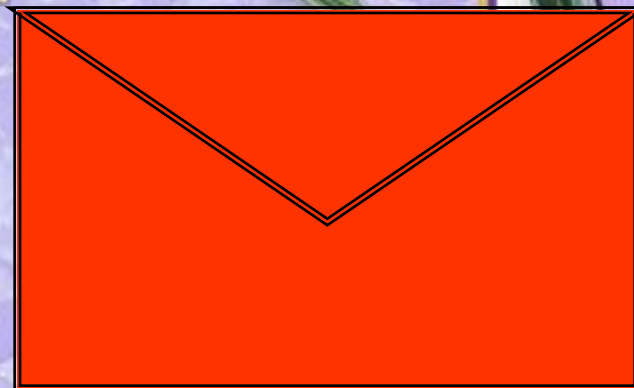
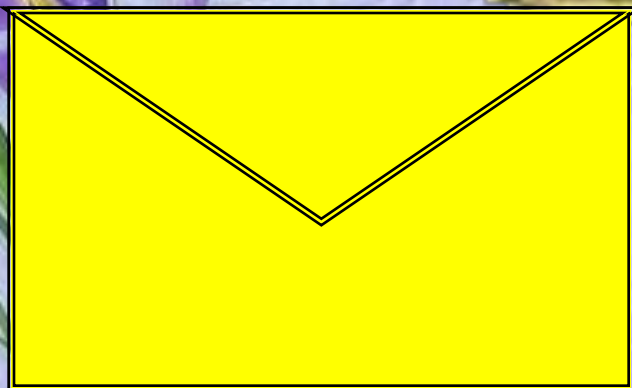
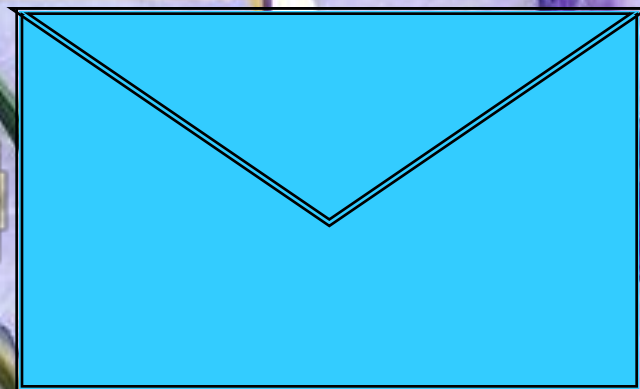
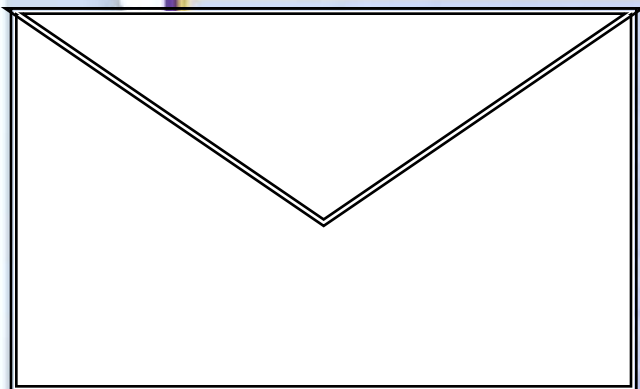
Еліміздегі ауданы жөнінен үшінші орындағы көл

Каспий теңізінің деңгейінен Бастап көтерілген жыл



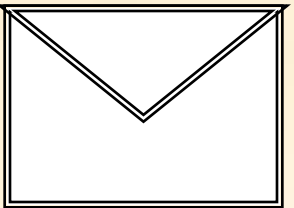
КАСПИЙ ТОБЫ

Хаттарга жауап



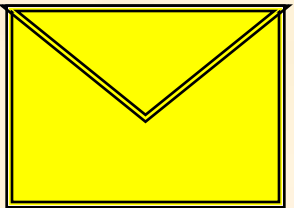


Еуропа мен Азия
аралығында
орналасқан
жер шарын ең
үлкен
тұйық көл



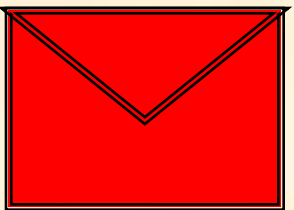


Жас Тұран
тақтасының
үстінде
орналасқан
тұйық көл ?



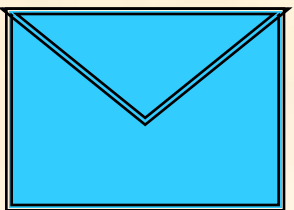


ТМД елдері
бойынша
екінші орын , ал
дүние
жүзі бойынша
төртінші
орын алатын көл ?





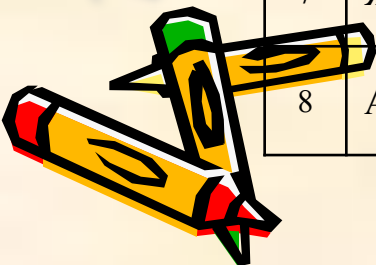
Қазақстанның
басты қалдық
көздері.
Картадан
көрсет.



Арал тобы

Тест сұрақтары

	Тапсырмалар	Жауаптары
1	Арал теңізін алғаш зерттеген ғалым ?	А. Ш.Уәлиханов В. И.Мушкетов С. Н.Северцев Д. Л.Берг
2	Қазақстанда ұзындығы 1000 км- ден асатын өзендер саны	А. 4 В. 7 С. 6 Д. 9
3	Қазақстанның су энергетикалық ресурсқа бай өзен	А. Сырдария В. Тобыл С. Ертіс Д. Есіл
4	Қазақстан аумағындағы ірілі –ұсақты көл бар ?	А. 21 мың В. 17 мың С. 48 мың Д. 70 мың
5	Қазақстанның басты қалдық көлдері	А. Қарасор В. Балқаш – Алакөл С. Зайсан, Марқакөл Д. Каспий , Арал
6	Арал теңізінің жасы	А. 8 – 10 мың В. 8 - 10 мың С. 8 -12 мың Д. 9 – 10 мың
7	Жас Тұран тақтасының үстіндегі тұйық көл	А.Арал В. Каспий С. Байкал Д. Балқаш
8	Арал теңіз суының түсі қара көк , мөлдірлігі	А. 26 м В. 25 м С. 24 м Д. 23 м



АРАЛ ТОБЫ

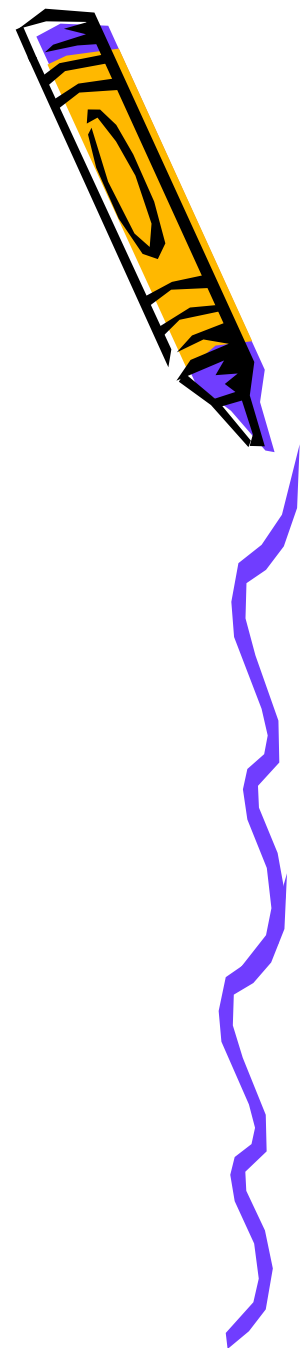
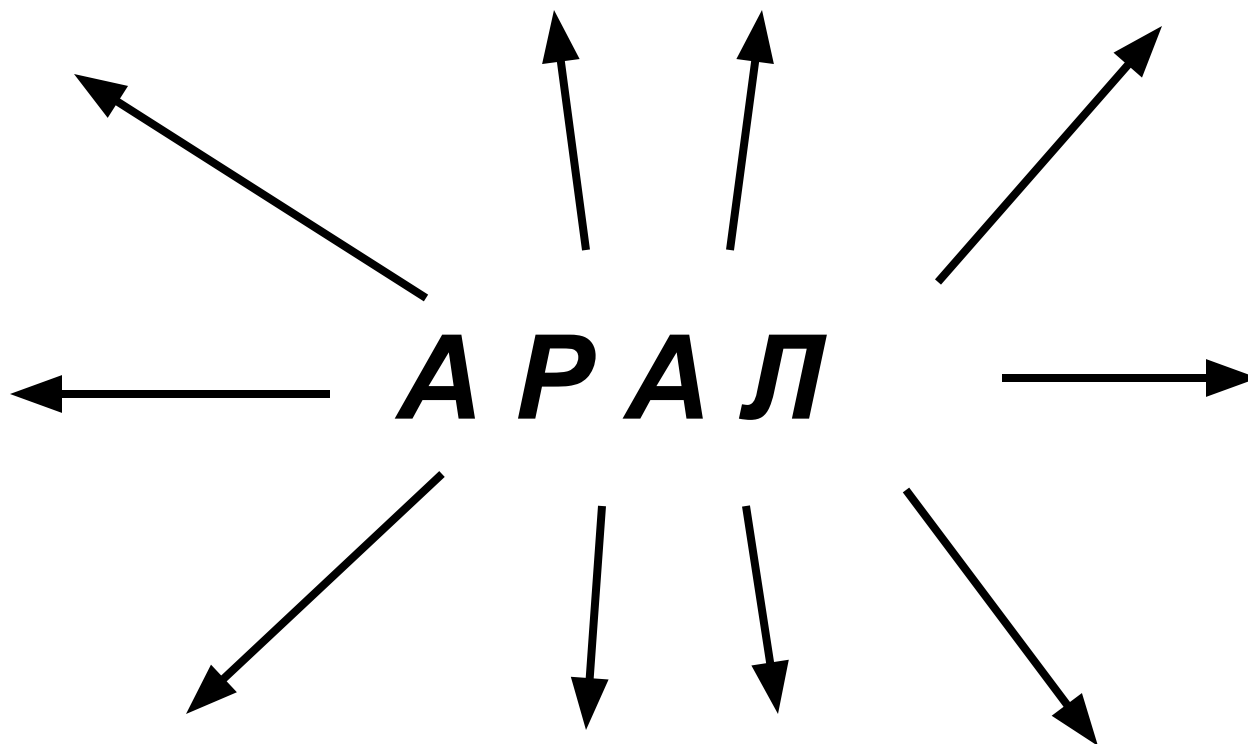
Тест сұрақтарының жауабы



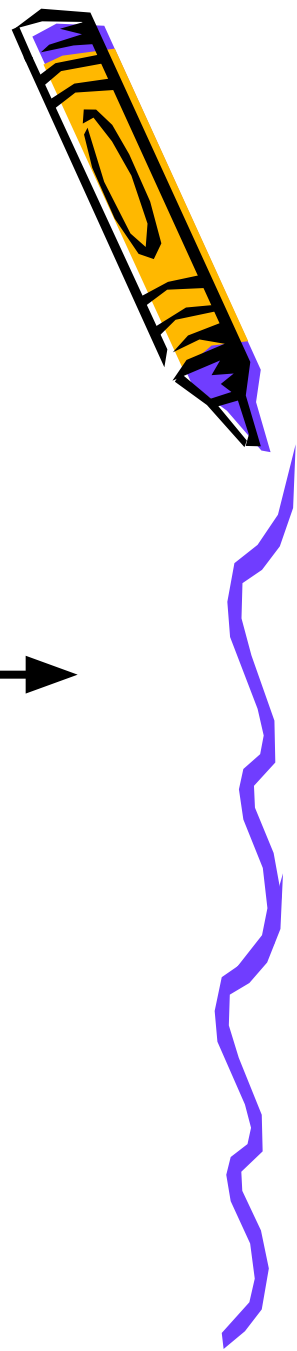
- | | | | | | | | |
|----|----|----|----|----|----|----|----|
| 1. | 2. | 3. | 4. | 5. | 6. | 7. | 8. |
| Д | В | С | С | Д | А | А | В |



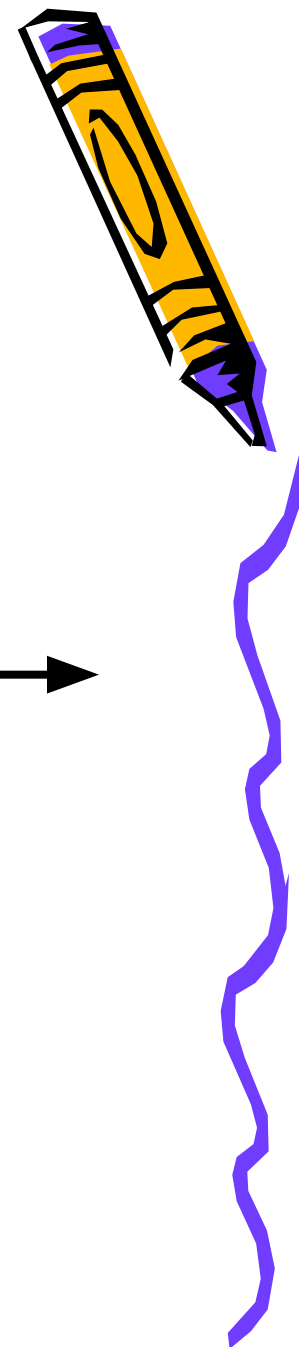
Топтастыру стратегиясы



Топтастыру стратегиясы



Топтастыру стратегиясы



"Өзіңді - өзің тексер" (тест жұмысы)

1. Қазақстандағы ұзындығы 1000 км – ден асатын өзендер саны

А) 10 В) 7 С) 6 Д) 12

2. Неоген дәуірінің аяғында тектоникалық ойыс түрінде пайда болған , Тұран тақтасының үстіндегі көл

А) Каспий В) Балқаш С) Арал Д) Алакөл

3. Республикамыздың оңтүстік – шығысында орналасқан , көлемі жөнінен үшінші орын алатын көл

А) Арал В) Балқаш С) Каспий Д) Зайсан

4. Балқаштың ең терең жері

А) 12 м В) 15 м С) 26 м Д) 45 м

5. Каспий теңізінің ауданы

А) 350 мың км² В) 360 мың км² С) 376 мың км² Д) 380 мың км²

6. Дүние жүзіндегі ауданы жөнінен ең ірі тұйық көл

А) Балқаш В) Арал С) Каспий Д) Зайсан Е) Конга алабы

7. Еуропа мен Азия аралығында орналасқан дүние жүзіндегі ең ірі көл

А) Жоғарғы көл В) Виктория көлі С) Арал теңізі Д) Каспий теңізі

8. Қазақстанның кең – байтақ аумағында ірілі- ұсақты неше мыңнан астам көл бар ?

А) 48 мың В) 49 мың С) 55 мың Д) 60 мың

9. Жалғыз ғана ағынды көл

А) Зайсан В) Виктория С) Чад Д) Эйр

10. Каспий теңізінің жағалау сызығының ұзындығы -

А) 5000 км В) 7000 км С) 6000 км Д) 8000 км



Жауап парағы



Аты – жөні _____

Сыныбы _____

Сұрақ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Жауап										



Тест сұрақтарының кілті



Сұрақ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Жауап	В	С	В	С	С	С	Д	А	А	В



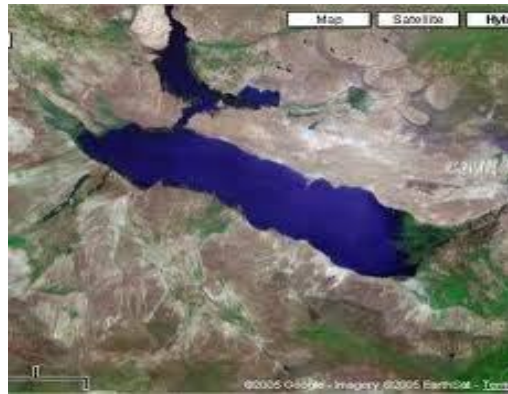
Кескін картамен жұмыс



Мына кескіндердің қай көл екенін анықта.



1



2



3



4



5

У Т Ы Р О К И Ю К

ИНСЕРТ

Білемін

Білдім

Білгім келеді

Үй тапсырмасы

*Көлдер. Каспий теңізі, Арал теңізі, Балқаш көліне реферат жазу.
Кескін картаға Қазақстандағы ірі көлдерді түсіру.*

Оқушыларды бағалау